Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕ-ВЕ-А-ЛА

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 24 ИЮЛЬ, 1986 ШУ. ★ № 88 (7279). ★ Мах 3 кеп.

СОВЕТСКИ СПОРТСМЕНАШЦА — ДИКАЧА ЛОІАМА ЛОВЗАРИЙ ДОАКЪАШХОШЦА

М. С. ГОРБАЧЕВА ВІАШАГІКХЕТАР

21 июле Кремле КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев вІашагІкхийтар советски спортсменашца — дикача лоІама Ловзарийна когалькнарашцеи призерашцеи.

Ше моаршал хоатташ М. С. Горбачева белгалдаьккхар дикача лоІамерча Ловзарех вай мехка дуней спортивни болама общественно-политически вахаре йоккха событи хинна ДІаотар. Цар ІаьшъСта моттиг ДІалоаларша дунен халкъашта юкъерча спортивни календара тІа, хІама аьлча ловзараш хьажар хало хьалхадыккха а машарен бартташ даха ГІертача халкъан цІенча дег тІара лоІам а бар.

СССР-ен США-н спортивни организацеи, гІуланхаш лелалуча наьха, общественноста дикача лоІамерча Ловзараш дара хьалхарча инициатива ше дика хилар дизза хьажъекхар, дунен дуккхача мехкашка раьза хинна хьал а дьлыар. Эттара болашаг1бочу атлеташ та Олимпийски ловзарашка бода ниъ аханачьа кхьаьчача хана Ловзарех хилар шоай вина мелаб хьажара йола тергара дика тара.

Ловзарех хилар халкъашта юкъера тешаам дувцар вІаши ккетаделгеи чІоагІдарга бодача новкъа кхы цхьаьна а тІа банкхар, машара демократически кІийлен тІа кагирхоша цхьана къаьхьега а интернационални цхьаьгІон а хьокхам.

Ловзарашца толаме гІулакхаш дарех М. С. Горбачева дара дІатеп ловзарех дар тІара дакъъал биллар советски спортсменаш, спорте керта толамаш дахар, унахцІеиеи ираз дикача лар ловш ловца баьнкхар, доазол дехьарча спортсмена цхьаьгІон а хьокхам.

Ловзарашца толаме гІулакхаш дарех М. С. Горбачева дара дІатеп ловзарех дар тІара дакъъал биллар советски спортсменаш, спорте керта толамаш дахар, унахцІеиеи ираз дикача лар ловш ловца баьнкхар, доазол дехьарча спортсмена цхьаьгІон а хьокхам.

Ловзарашца толаме

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

НГIАССР Министрий Совета Президиум хьежар 1986 — 1990 шерашна Советски район социальни экономически дегIайоазра дешаза, Юрта бахьана производство дегIайоазара, производствени, жилищно-коммунальни, культурно-бытовой гIиндоза хьалъара йоза НГIАССР Госплана, Госагропрома, министерствайн ведомствайн, райисполкомна предложени тIеэйтира, Комунсекера гидс яккхара проект отгае, Аслангбек Шерипова-Юрта швейно-производственни объединенире филиал тIехьеда, хьалха — нах бахьан хинна Зумсой, Шарой, Химой, Дышни-Мохке, Сороте производственни оригадаш яхка, республика бюджетаца тоношн даьгIенаши кхачена дерзi.

Советски райисполком, района колхозий, совхозий, предприятей, организацеи кулгалхой денкарийла ба район экономически социальни дегIайоазалъе динаца тIа кулгалде, шийттаглагIна тIа пятилетка заданеш кхачалъара кхъхьегамхой оргIагIбаца, кхъхьегамех бIеш хьалаш тоаде.

Заседание дийнар тхьагIар доаккхача промышленноста предприятеша, комсаш кхеча совхозашта дIахо профилирование специализация ара, деанаш. Дукхача бакъамашина мелIайийтIай технологически дисциплина, лелара юкъехкуь хозрасчет, бригални подряд, IилмаIтехнически прогресса нагарIдьнарш.

Кадраша кхетам бIара болх ма боагIIара бац. Цхьа-бола бохахний кулгалхой, керттера специалисташ, бригадирш комсаш дешар, специальни образовани йолаш бац. Iомаде дезар терраш па деш кийчу механизатораш, кхьюла бохлой. Хила ма доагIIара дац социально-бытовой хьалаш.

НГIАССР Министрий Совета Президиумо Госагропрома, Гудермесен МагIалбинан горисполкомий, Надтеречни, Грозненски, Шелковски райисполкомий, РАПО-й специалисташкара, совхозий кулгалхошкара хьадийхар долаш дола нхоачамбоацаран дIадоахкаргIа.

1966 — 1987 шерашка 5,3 заар гектар керда комсаш дIайогIа дерзi, шарех 4,3 заар гектара тIа столови сорташ яраш а йолаш. Юпаш яраш эргалъка тоа а еш 20 заар гектарага дIахкоачийтарьа комсаш.

Комсашта тIулаех дева дерригача свадьшта механизаци е дерзi, йохкха бIара овсарле йола машинаш юкъе а йоалаеш.

Кадраш хьахаржара, дIахьа нийсъара, хкетам балара болх тоабе беза, ерригача производственни подразделенешка коллективни подрази хозрасчети юкъейолаеш, деазла подряд шерра дIабоярне сеа.

НГIАССР Совмина 1984 шера 24 январе арабашна, социалистически принцип технехараша духьхьара кховсам тIоогIарца деаттаза ях кхоачамбоацаран дIадоахкаргIа.

1966 — 1987 шерашка 5,3 заар гектар керда комсаш дIайогIа дерзi, шарех 4,3 заар гектара тIа столови сорташ яраш а йолаш. Юпаш яраш эргалъка тоа а еш 20 заар гектарага дIахкоачийтарьа комсаш.

Комсашта тIулаех дева дерригача свадьшта механизаци е дерзi, йохкха бIара овсарле йола машинаш юкъе а йоалаеш.

Кадраш хьахаржара, дIахьа нийсъара, хкетам балара болх ма боагIIара бац. Цхьа-бола бохахний кулгалхой, керттера специалисташ, бригадирш комсаш дешар, специальни образовани йолаш бац. Iомаде дезар терраш па деш кийчу механизатораш, кхьюла бохлой. Хила ма доагIIара дац социально-бытовой хьалаш.

НГIАССР Министрий Совета Президиумо Госагропрома, Гудермесен МагIалбинан горисполкомий, Надтеречни, Грозненски, Шелковски райисполкомий, РАПО-й специалисташкара, совхозий кулгалхошкара хьадийхар долаш дола н

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ—ЛЕРХIАЧУНГА

1986 шера хьалхарча ах шера Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе хиннача социалистически яхьа итогаш яьй

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленуман пхиъ XXVII съездан решени кхочуш а еш, Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикан къхьегамхоша экономически социальни дегIаюхар сиздар, халкъа боахама дерриг доькъоь дегIаюхувлача дика толамаш дьхар, лаьттьелар дегIаюхара темпаш юкъарча производства эффективности.

Юкъарча пахара ерригача сферашка болх эргабьжкха тоабеш латт. Из дерриг а хьакъолаш да къхьегама коллективаш, городашкеи юрташкеи бахача дерригача къхьегамхой хьинарахи инициативаза, мохь дегIаюхувлар сиздара доагIаш дола дьхьа Iадара хьакъе практически гIулакхаш уж чакхдаха пIертарах.

Цхьабакъда, карагIдийначу толамий дина мах а бем, ишлеуш дола кхочамбовларан дIадахара де дезараш болгалдоах къхьегама коллективашка, ишшта белгалдоах кхоастаданза дола дешаш, къкьста чIоагIа терко юш юш дьхьох кхоачамбаь па Iара, тIа-тIа чIоагIагIа критически мах бу карагIдийначарг, хIана аьчча, сихха дегIаюхар хIанз а тIехьа дукхача участникаш доакаш да, цхьадолча хьокхамий хьалхарча ах шера план кхоачашъьяьш, къкьстта чIоагIа белгалдьккхах КПСС XXVII съезда решенеш тIа, дукха ха Йовацаш тIаийача партс Центральни Комитета Социм тIа.

Продукце дикал лакхъяра тIехьа кхоачашдеш дола балхаш юкъара партийни, юкъара паччахьалкхен, дерригача халкъа гIулакх а хинна дIаотта деза, хIара къхьегама коллективе дукхъача пятилетнаш а шерий а планаш кийч а ъь, кхоачашъяра, хIаране беча балха йоахо яра, тIаьхьожам лоаттабара дакъе керттера заено а фактор а хинна дIаотта деза.

Цхьабакъда, автономни республикашка хIанз а тIехьа кIезига предприятеш ца эсала продукци арахецаш, цу дакъе гIулакх тоадалара оагIорахьа хIанз а тIехьа хоуш дьа хIама дац.

1986 шера хьалхарча ах шера план промышленносто кхоачашъяр:

(проценташа)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-Iахверий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхьалъяккхара план кхоачашъяр	100,1	101,9	101,9	104,3
Соатха уях хаяца нийсйача промышленни продукци арахецара бовраш	104,0	105,8	107,5	106,6
Къхьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	99,8	103,0	101,4	103,2
Соатха уях хана хинначунца нийсйача къхьегама овсарле лакхъяр	104,4	105,2	106,3	105,4
Промышленни предприятеш	147	152	131	197
Царех продукци маьхьалъяккхарг план кхоачаш да яьраш	14	3	9	18

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Продукции маьхьалъяккхара 1986 шера хьалхарча ах шера программа тIехкхоачашъяьл автономни республикай индустре болхлоша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа маьхьалъяккхай нтташ миллионаш сомий маьха продукци, иш хьакхиннад къхьегама коллективаша хьинар кхо ца деш болх барах, шийтталагIа пятилетна хьалхарча ах шера оттаьл планаши IаниIца социалистически денхаран кхоачамбара уж оарцагIъьлараш. Хьалхарча ах шера балха тIа белгалдьлнар да промышленни продукци арахецлора сиздар, 1985 шера хьалхарча ах серарчул цун дегIазатара темпаш лаьхьар, практически чахкхоаккхаш я экономика сихха дегIаюхувлара йола программа.

1985 шера хьалхарча ах шерарчул промышленни продукци арахецлора автономни республикашка дегIаделнад 4 процентагара барабIера кхачъяьлла, из хул 1986 шера планагIа лаьрхIа хиннача темпел лаьхьа. Дика къхьегама толамаш дьхьал юкъарча производства эффективность лаьхьъеча а.

Нохч-ГIалгIай АССР ерриге промышленность хьайийча тIа мел кхийтта продукци хьаличнай къхьегама овсарле лакхъяра чотагIа, юкъарча производства лакха эффективность хилийтай Къулбаседа-ХIирий. Черсий-Балкхарой, Дагестански АССР промышленни предприятей къхьегама коллективаша.

Сихха дегIаюхара йола шерра программа чаьх а йоаккхаш, автономни республикашца кIезига коллективаш ши аралеца продукци итт а кхы тIа а процент дукхагIа хилийтай. Нохч-ГIалгIай АССР чу сайна йолча предприятех я: «Электроинструмент» завод—12 процент, «Терек» яха производственни мебельно-дахчан хIамаш юь объединени—18 процент, Биохимически завод — 16 процент, «Аргуздпром» производственни объединени — 10 процент, швейни производственни объединени — 12 процент. Награнвски трикотажна фабрика—14 процент, ишшта кхы яраш.

Хьинаре къа а хьегаш Дьакенна лика совгIаг кийлдир Нохч-ГIалгIай АССР мехкадьтахоша. Цар планал совгIа лаьхьар 41 эзар тонн мехкадьтаех 35 миллион кубически метр газ. Ишшта донкха лакъа юкъедихьал цар республика доагIора - энергетически, балансе. ЙоагIагIа дика дукхагIа электроэнерги, металл, машинаш, оборудовани арахийгай Дагестански, Черсий-Балкхарой. Къулбаседа-ХIирийн АССР болхлоша.

Пятилетна керттера дош да къхьегама овсарле лакхъяр. «Хьалхарчул дикагIа, хьалхарчул дарегIа. Хьалхарчул дукхагIа», яха ленински дешаш тахан къкьста бохкха ловрхIам болаш да. Из декхар кхоачашдара эгIара тешамегIа бола ншка ба — ГIилма-технически прогресс елга сиздар, экономика ерригача сферашка тIагIерта реконструкци яр.

Укх пятилетнагIа цIенкашта сихде деза машинаъьелга. Дукха балхаш дергда производствана механизацни автоматизацни еш, юкъекхухьарша керда технологи. цар тера хулийтарг ца къхьегама хьалаш тоаде, цун къхьегама овсарле цIенкашта лаккъе.

Цу донккача халкъабоахама гIулакха тIа дика толамаш дьхьар дукккха коллективаша гIулакха тIа дика толамаш дьхьар дукккха коллективаша гIулакха тIа дика толамаш дьхьар дукккха коллективаша гIулакха тIа дика толам

● Мишта хховачашду ахархой хъашташ

АРТИСТАШ—КХАШКА

Ухх ахнан деношна ма даггара ялат чуэцашт, доакъар Iалашдеп, кхыдола балхаш деш боахк республикина кхъьегамхой. Цар культурин хъашташ кхоачашдеш кхинер кхъькег культура - а нскхусстна а болхочна. Иштта Хамишай Цiеграiча Нохч-Гiалгiай паччахьалкхен театра нохчий а Гiалгiай а трупнай артисташ республикина районашка шоай ахнанара гастролаш дIаъхоьу хьоашалгIа бахаб.

Гiалгiай трупна актерашна Наутбиев Руслана, Беков Ибрахьама, Кодзоевгlар Дугурхана а Iайшета а, Хадзиев Махьмадгlире, Будуччиев Хьашимхlира Наьсарера ахархошта лаьрхIа кийчьыл спектаклий отрывнаш, тайп-тайнарна илкех, стихаех, латташ йола литературно-музыкальна композицин.

Цунна хьожаш хинна6 «Нарзановский» совхоза а «Электроинструмент» завода а, къаьхегамхой. Дlаъо йодача хана из программа гойтарна районе хьажа боахамашкара а предприятеркарча а болхлошта.

Нохчий трупна артисташ Нюжай - Юрта районерча ахархой болча хьоашалгIа бахк та. Цига кIира цига шоай хуттуlолча гастролашца цар гойтарьга «Саг йоалаиза6ара», «Иштта уда6у хоза мехкарийн» яха концертна а комедийин спектаклаш.

Театра концертни программага а спектаклашка а хIанзлехьа хьожаш хинна6 эзарш6а бола къаьхегамхой.

А. БЕК.

Массанена а—пайдане

Спортивни дотерешш духкхеавараш кIезига бап. Хьагда шера духха6а хулаш боагIа уж.. Спортивни дотера яша ценьыстаа ду - базза могашла лораечча учрежденей болх тобе, физкультурен спорти легIайбозлае. Майрра ала йиш и, ду тайпара ма шаг1ена рузкха советски спорта материалнь - техническа6а дуе шерлера наха шоай лоламех юнъе хьош дела даьха да аьшпа бе.

Ухх шера хьалхарча кнартазе Къубаседа Кавказа йиъ - республикански Спортсоюзна комитета спортивни объекташ хьалъяра 128 эзар сом деннад. Иокихгlа дийнача йоагIа граждании доходаш а. Ухх шера кхиъ бенаб ЧИВС № 225 йолча ПМК прораба Веденски пайоне ваханна х. Исраилова 20000 сом. Гуторбасса ре6 пiо тина заведующе С. Гуреева — 10000 сом, «Грознефть» объединенне трубно - инструментальни база юристконсульта Н. Селицкайна — 8418 сом. Аргуперча ГОССНА шофера - заготовителеа Я. Шелудкина — 6254 сом. Грозне васана пенсионера М. Григорьевна — 1198 сом.

Цу тайпара динахетар хила мегар кхычарна а, цхьабакъа, хIара тираже дукха билеташ дуе цар тIа дав йоазонаш харц хилар бахьан долаш кхаъа юнъе дакъа ца лоацаш. Уж да еъ «Ыъ ваханна доакъошна бе-бе тахьахьаш дIадоалаш, номераш кхоаламца дIайоьаьраш, харцаъка лодаьчуа тIекъаьIга тоадаьраш, цхьаннаьнна таьрахьаш дIа а лоадаь, шолагIча кулг ца тохаш дитараш, цар тIа язъьяча хьанал тIекъаьIга яьшпанна таьрахьаш. Цунна хьожаш «Спортлото» билеташ тIа йоазонаш деча хаа. Гlалаташ де йиш йоацийна дич ма де!

О. ЖАМХАРОВА.

СПОРТ

«СТАРТ» — «ТЕРЕК»

Дlадаахча шоаттадийнахьа Ульянковскерча «Стартаца» шиъ арглапара матч дIахьхьар Грозиерча «Терека».

Шаккъе команда дика шайгар. Къаьстта белгалбалар голкиперан, шоай пlалрашка бурган чутохийтакъар. Вlашаrlихетар счет 0:0 йоаш чакхдалар.

Аргlанарча туре вай командаца лоаьарьга Гlалгlай Иобок яьхкар футболах йола турнир.

«Октябрьнефть» НГДУ «Нефтяник» вlашаrlихийн тар ГРМЗ «Ремонтникаца». Ветеранаш международни матчаш 3:2. «Монтажник» лайзар «Строителца». Счет 5:1 йо-лаш ишшар гlишлолнхой. «Локомотива» футболисташ Иобок яьхкар футболах йола турнир.

ТУРНИР ДIАОЛАЕННАЬ

Грозне а республика райоиий стаднопашна а дIайоаленай Нохчи-Гlалгlай Иобок яьхкар футболах йола турнир.

Республика экранаш тIа

«ХЬАШКАРА МОЗЖУХИНА ГВАРДИ»

Сценарист Метальников Вудимир дина воазаш ва вай юрта ваханах аьлыа фильм-маш деззи мел волчоа. Цун сценарех даьха да: «Дьа цIа», «Чоалхане доаца истора», «Лешшей бозам». «Дьоаца цIа», «Тешам а юг-гlортолга а».

«Кхашкара Мозжухина гварди» яхача картине цо йоашараш а вай ханарча юрта проблемаш а.

— Эрсий юрта кхел масса а дагальлалай сона, — йоаз кинодраматурга. — Цун таханара эьхел, ихоаца уклаьдезар. Мах бан варгвоаначи Иоарга чулоацан болаш ба ахархочун къьаьгеан. Е сценарий яъзъеш со хиннав Белгородски а Ростовски а областашкарча боахамашца. Дица Iомабаьб аз бригадаца подрядах хьабоала пайда».

«Кхашкара Мозжухина гварди» яха сценари вахаро кьыхкелла я.

...Гlишлош еча болх бен массехк шу ъа дахкоа, ше ваьхача юрта юхацIаоаГа Мозжухин Федор. Цига цо вlашаrlйол эгlара хьалхара бригадни подрядах болх беш Iола звено. Дерригга а цун дика а атта я вlаштlехьдоал аьлча, иийса хургlадар. Нийслу кердачоа духьал барап а..

Режиссера Лонский Валерес дахкхача уж фильме дахьа доацап бе актерашца Бочкарев Василий, Тишков Андрей, Аксюта Татьяна, Щербанов Борис, Маслаков Василий кхыбзанаш.

«ДЕГА ХЬЕХАМПА»

Ер фильм оттадьа ре-жиссерех пеI волча Цыбыльник Суламифа йоах: «Кхалнах тIем тIа. Духхача хана дена искусстве эгlара тьамсарага Iойлучрех пеI йола тема я из. Дунен тIа ма дагга ер мо... Бекк-м Тимарсолгlий ма бий. Харцдар-м шаналга Iерг минчал. Харцо а гIелла а пр-боринкага енар. Тийшаболх баьчох бахаб йоах. Вениав ашина каьхат денаг...

Хьан? Тимерсолгlийн?

— Хьа. Милаше каьхат кхьаьчаг йоах. Сосаркъа эгlа-ьа мишта веннаь, фуд хьакна. Цунах-м цаI хургlадар. Из-м гlий дальо вийзаьар. Вай а гlоргда цигга дIа, вай ка хкаьчача...

Го боазар Касе Хадена, ган тIа дагIеа салахарга циско мо, жогIара ше бIарг а бар, бIехало пхьида мо тIаоттабаь. Гон тIа мишта боагIарца хапар цунна. Харц хилар кхерар ше Хадена тоха кийчдаь герз.

— Вай — дисарш, воаношш довлиша, даха ма дезий, Хади, — боазар Касе. — Вlаши бIагIара а хьекъаш дахчул дикагIа ма дий, вlаши Iимерза а доалш дахаш. Иштта дий из хIай Хади?

— Дьара да-кх. Со-м хьожаш цIаккха сага бIагIара.

— Из ца хоьш малаш? Цудухьа дьанаш Зовркина а. Хадена кхы дIахо вас е лац шийна. Цо ардадйта хабар иштта да-м дьара аьлар Аргтома.

Касе сов мерза дувцаш цун багах эра мел доалар бакъ хетар Хадена. Цун еррига уйлаш шийна дIакарадерзаш мийлаьр-Каси. Цунах хьохера гоотIа йоагIаш цо шийга аьннар дIататтанзар Хадеца. Хьаьта аьннар иштта дар.

— Фуд хой хьона, Хади.. Залихана хьа кIеззига ха ма кхиска еза тханцира.

— Сенна? — из-м хаттанза Iелланзар Хади.

— Зовркин сесаг а бIаш, яхаш я, из цIаварга хьежаш я аргдоалш... Сабар, сабар, бос ала ма баргий хьа-м. Кеп я из, оттаеш бола. Тlакхха ца бехка кIалхаза ноал Зовркик. ФуттороЙ-на вlалла мичча дьадар по из. Изза а еъшпа. цунна хилар дегдоаш ма дьадар. Хьаьта аьннар иштта дар.

— Фуд хой хьона, Хади..

Залихана ixьа кIеззига ха ма кхиска еза тханцира.

— Сенна? — из-м хаттанза Iелланзар Хади.

— Из ца хоьш малаш? Цудухьа дьанаш Зовркина а. Хадена кхы дIахо вас е лац шийна. Цо ардадйта хабар иштта да-м дьара аьлар Аргтома.

Касе сов мерза дувцаш цун багах эра мел доалар бакъ хетар Хадена. Цун еррига уйлаш шийна дIакарадерзаш мийлаьр-Каси. Цунах хьохера гоотIа йоагIаш цо шийга аьннар дIататтанзар Хадеца